

KLÄDEDRÄKTEN

Ekonomie lektorn L W Rothof reste genom Västerbotten år 1782. Under rubriken "Anmärkningar under en resa genom Västerbotten" återgav han sina intryck i Göteborgs Allehanda:

Folket är ingalunda, som man skulle förmoda av den avsides belägenheten, ohyfsat, buttert, oredigt och illa klätt. Tvärtom finns här det sedesammaste och hövligaste folk man kan tänka sig, och allmogen är den mest välmående, den mest belevade och den snyggast klädda i hela riket.

Skjutshållningen får också det högsta beröm av Rothof och samma gäller provinsens natthärbärgen.

Abr Abr:son Hülphers har i sina "Samlingar till en beskrivning över Norrland" år 1758 gjort anteckningar om klädedräkten i Västerbotten.

Hülphers påstår att klädedräkten var nära nog den snyggaste, måhända den kostsammaste i riket. "Karlarna" använde sig på helgdagarna mest rockar av blått kläde eller färgat vadmal och på vintern dessutom pälsar med blått eller brunt överdrag. "Drängarna" hade klädesrockar och blå västar med tennknappar samt röda filt mössor. Vintertid bar "drängarna" allmänt gröna Plyschmössor med "hillerbrämsskinn" (hiller = iller). Efter den svenska dräktens införande (Gustav III lanserade den internationella dräkten, ej avsedd för allmogen) hade många av allmogen gjort sig jackor med breda midjeskärp (eschar). På senare år hade i synnerhet kvinnorna anlagt en mer yppig och lysande klädsel med granna mässtygg och halsdukar, helgdagsdräkt av satin, kattun och flanell m m så att man i sockenkyrkorna inte såg stor skillnad mellan lands- och stadsbors tjänstefolk.

Johan Portin i sin "Beskrivning öfver Öfver Torneå Sockn", (Tornedalica nr 6 - 1968), beskriver klädedräkten på följande sätt: Klädnaden är vida skild från förrtidens enkelhet, som bestod av vadmals eller stickad tröja av ylle, yllekjortel, lärft halsduk och kattuns eller satin mössa för kvinnorna. Männerna brukade vadmals tröjor, benkläder av samma tyg eller renhudar, pettnilkor (ett slags mössa liknande kalotten), och till överkläder vadmalsrock eller kalvskinnspälsar samt käng- eller lappskor. Sådan dräkt är ej mer för den yvige hemmansägaren utan blott för den menlöse tiggaren.

I samma mån som finare och förbättrade handslöjder hos könen vunnit framsteg, har lyx och överflöd bland dem tilltagit. En bondpiga, vars omdömet krets till och med förlorar sig i fähuset, tycks ej vara väl försedd, om hon ej kan visa upp kjortel och tröja av siden, moirs mössa invirat med gulddragarearbeten, spetsstycke av 10 à 12 Rdrs värde, minst ett par klänningar av bomullstygg med silkesränder, linons eller kjortel och tröja av cemrits, halsdukar och schalar av 12 à 16 Rdrs värde. Dessutom yllekjortlar av åtskilliga färger, tröjor av fint Stockholms eller utländskt kläde eller och av egen tillverkning, svartskor och kängor med flera par bomullsstrumpor. Dessutom ej att förglömma klänningar av cattun och nettelduk o s v samt långpälsar av grövre och finare kläden, garnerade med björn- eller krimskinn. (Krimskinn = persianskinn).

Männens högtidsklädnad består av blått Stockholms eller hemvävt kläde till jacka eller surtut, pantalonger av samma färg, bomullsstrumpor, svartskor eller stövlar, silkeshalsduk och filthatt. En del nyttja även fickur. Om vintern nyttjas päls med överdrag av blått kläde, helskinnsmössa o s v. Härav kan slutas, hur otillräckliga legoståndets löner må vara till underhållande av denna grannlåt i kläder och huru kännbart även husbönder och föräldrar därav ha att hålla sin uppväxande ungdom med kläder och att dessutom kläda sig själva. Härav kan slutas huru nya upptäckter och förfinade kunskaper uti vissa yrken bliva skadliga för en ort, där de användas till lyx och omväxlingar i modet, som har skett under förflutna 30 å 40 åren och i synnerhet realiserat i nedre delen av denna socken.

På sockenstämma den 18 aug 1793 beslöto socknemännen, "at för deras Qvinkön, utan någon utsväfning eller ombyten, behålla den wanliga dräkten, Koftor, Tröjor och Kjortlar af Kattuner och andra sämre inom Riket tillverkade Tyger. Sockenmännen beslöto äfwen at anse och hålla den som häremot bryter för en skamfläck, öfwerlämnande i djupaste underdånighet denna förening till Kungl Maj:ts allernådigaste fastställande och bepröfwande, huruvida något annat vite för dess öfwerträdande utsättas må".